

FRIESMÖTE d 26 AUG. 2000 I FEMSJÖ

ELIAS FRIES (1794-1878). Prof. Lund 1824, Uppsala 1834; rektor 1839 o 1853-54. Representerade Uppsala Universitet vid riksdagarna 1844-45 och 1847-48 (Prästeståndet).

Riksdagsprotokollen förtäljer.

1844/45: I Motioner s 57, 104, 411 o 413

① De 6000 R:dr, som blivit vardera av Universitetena beviljade till deras material, må från extra-ordinarie stat uppföras på ordinarie stat.

.....

② Tillägg till stadgan om skiftesverket i riket av 4/5 1827 7 kap 1 §: Vad stadgat är om råskillnads reglerande emellan landsegor, även må gälla då dessa möta stadsegor.- Stadsjord kan möta landets och behovet av råskillnads rättande då till jämn linia måste vara lika stort, om ej större.

.....

③ Förbehåll om återlösningsrätt enligt kungl förordning av den 1 maj 1810. Sådana köpevillkor - tillkomna i säljarens intresse - är enligt förordningen ogiltiga. Yrkande om att förordningen bör verka retroaktivt.

Jh 42b

.....

④ Lunds Universitet har föreslagits få en ny professur vid Medicinska fakulteten - med åberopande av att fakulteten ägde en professur mindre än den i Upsala.

Jh 42c Jag anser mig pliktig tillägga, att den profession Medicinska fakulteten i Upsala äger mer, icke blott finnes i Lund inom filosofiska fakulteten, utan till och med är fördelad uti tvenne, så att Lund i Naturhistoriskt-Medicinskt hänseende är redan bättre lottat än Upsala. - Bristen av en eller tvenne Naturvetenskapliga professioner inom Filosofiska fakulteten i Upsala är kännbar, varför Consistorium Academicum till förra Riksdagen anmälde behovet av en profession i Zoologi och en i Geologi och Oryctognosi. Behovet av en professur i Zoologi har länge varit insedd, saknaden därav vid Linnés lärosäte har väckt uppmärksamhet i hela Europa, då det väl är det enda universitet som icke äger

någon sådan.

Jag avundas visst icke Lund, utan lyckönskar det därtill, önskande blott att samma fördelar kunde beredas Upsala.--- Jag önskar av hjärtat bifall till professionen för Lunds universitet, ehuru det för närvarande har jämt lika många på ordinarie stat med Upsala, men de studerandes antal är dubbelt mindre! (utropstecknet är mitt)

1844/45:VIII Motion s 257

5) Rätt för Universiteten att deltaga i val till Statsrevisorerna.

1844/45:IX Motion s 277

6) Universiteten och Vetenskaps-Akademien bör bidra till Ståndets Archiv-Cassa.

1844/45:I s 64,129,294 o 299

7) För jordbrukets större framskridande gives ingen verksammare drivkraft än på allt möjligt sätt bereda tillfällen att avlösa de tryckande bördor som för närvarande är oskiljaktiga från den hårdast beskattade krono- och kronoskatte-jorden. -- Född och uppväxt i en av Sveriges magraste landsändar, bland den hårdast beskattade men för oöverträffad idoghet känd Allmoge, har jag från min barndom hört dess livligaste önskan vara, att tillfälle stode dem öppet att arbeta sig ur sin betryckta belägenhet och att de, liksom frälse-skatte ägde frihet friköpa sig från de bördor som nu trycka skattejorden.

.....

8) Skulle den föreslagna föreningen av Philosofien med Theologien möta för starkt motstånd, så torde jag få framställa ett annat alternativ: Natural-Historiens förening med Philosophien. --Flera av vetenskapernas största befordrare och mänsklighetens välgörare, en Aristoteles, Baco av Verulam, Kepler m.fl. ha uppnått denna höjd genom båda dessa forskningsarters förening, och särdeles viktigt är det för Filosofien att förmåla sig med något konkret vetande, utan vilket den löper fara antingen fastna i dialektikens

snår eller förirra sig i abstraktionens öknar.

1844/45:II s 84

⑨ Förslag till ny representation (1844)./Fröet till tvåkammar-systemet med den övre kammaren vald i indirekta val genom elektorater; skilda valbarhetsregler; 1866 RO./

Jag tvingas att utsäga ett högt, bestämt nej. Ty att föreliggande Representations-förslag, lösryckt från hela den nuvarande svenska samhällsförfattningen, är obilligt i sina principer, felaktigt i sina detaljer, vådligt till sina följder, är så överflödigt ådagalagt, att jag knappt äger något att anföra som icke redan är bättre sagt.

I hela naturen - fortsätter Elias Fries längre fram i sitt känslösamma anförande - framgår allt det sköna och härliga ur det förutbeståndande genom dess egen evolutionskraft, men något sådant är icke den föreslagna representationsförändringen, utan en omvälvning, en förstöring av det förutbeståndande, framkallad av främmande idéers störande inverkan dvs en revolution i ordets egentliga mening, ej reform. Också utsade vid förra riksdagen dess ivrigaste förespråkare rent ut, "att de längre ej ville vårda, utan nedhugga den gamla stammen". Men den gamla stammen är ingen annan än det gamla svenska folket, svenska nationaliteten, som jag önskar aldrig se på Sveriges jord nedhuggen eller utplånad.

Den atomistiska åsikt av samhället, som ligger till grund för representationsförslaget, tror sig icke blott kunna frigöra sig från det förflutna, utan även liksom en förfallen revers överkorsa det bestående samhället, för att utan någon högre ledning rationellt uppgöra ett nytt, fast aldrig än något beståndande statsskick så uppstått.

1844/45:III s 16,51,226,239,381,387,427 o 447

⑩ Konungen äger allena styra riket (1809 års regeringsform). Jag yrkar avslag på framställt förslag om upphävande av ordet "allena" på följande skäl: 1:mo att ordet allena är grundvalen för monarkiska principen i Sveriges Statsförfattning; 2:o att det är överensstämmande med svenska

4)

folkets sympatier, att den styrande personlighets-principen är representerad av en verklig Konung och ej av en namnstämpel; 3:o att, så länge man äger en opinionen oinskränkt allenastyrkande press, en för den positiva rätten allena styrande och bestämmande Konung måste finnas.

.....

- ①1 Både norrmän, danskar och finnar måtte tillerkännas rättighet att söka lärareposter vid Universitetet.

.....

- ①2 Synpunkter på avfattningen av Ståndets protokoll.

.....

- ①3 Jord och lägenheter, som tillhör staten eller allmänna institutioner, bör icke utarrenderas till den högstbjudande. Ofta samla sig de minst kvalificerade spekulanter till dessa allmänna egendomars arrenden och, då de vanligen intet ha att förlora, överbjuda allmogen och alla redbara och i följd därav varsamma spekulanter, vilka icke med de förra förlita sig på osäkra och oförsökta kalkyler och idel lyckliga konjunkturer.

.....

- ①4 Jag erkänner att decimalsystemets vetenskapliga företräden av mig ingalunda bestridas, men väl dess antagande, så länge knappt 2:ne kunna förena sig om sättet. Det är ej nog att känna ett medikaments förträfflighet, man måste även vara ense om nomenklaturen, doserna och applikationen, innan det av en varsam läkare kan föreskrivas; samma obestämthet röjer sig här uppenbart i denna fråga.- Samma invändningar riktas mot förslaget till nytt mynts-system.

.....

- ①5 Framställt förslag på förnyelse av inteckningar rörande avkastning eller avkomst (ss rätt till husrum och bärgning) - vid äventyr av dessas förlust - bör avslås, eftersom förslaget skulle leda till mycket lidande för en mängd åldrige och sängliggande fördelstagare, som tvivelsutan skulle försumma tiden för inteckningars förnyande.

.....

16

Under rubriken "befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar" anför Elias Fries bl.a.: Emellan all kultur finnes ett innerligare samband än man vanligen anar. Enligt våra heliga urkunder framgick icke mindre människan fullkomlig, utan ock naturen rik och skön ur Skaparens tanka; vår gemensamma plikt är att återställa detta dubbla, förlorade Eden på jorden.

Vilden står i fientligt förhållande till naturen och allt utom sig, lik rovdjuret njuter han av blotta förödelser. Så har jorden bokstavligen för människans skull blivit förbannad; törne och tistel växa i förödelsens spår. Enligt alla hävder inträder varje folk på civilisationens bana med en skyddande omvårdnad om den yttre naturen; ett lands fysiska och ett folks psykiska odling finna vi över allt samtidiga. Man har till och med sagt, att ett folks sinne för naturens förskönande är en måttstock på dess intellektuella bildning. Vore detta en sanning, så skulle vi stå på en låg bildningsgrad, ty i följd av vårt hårda klimat stå vi i ingen av kulturens grenar så långt tillbaka.

Genom konsten kan dock klimatet besegras; genom högre insikt ödemarkerna underläggas kulturens herravälde. Men därtill fordras närmare kännedom av naturens lagar och villkor; en verklig horticultur (kurs av mig) förutsätter något mer än gräva en grop eller ympa ett träd, nämligen geognostiska, botaniska och fysiologiska studier. Därför har ej hittills varit möjligt erhålla en infödd trädgårdsmästare; alla de få konstnärliga anläggningar vi äga äro ledda av tyskar.- På dessa och i övrigt åberopade argument föreslås att tillfälle bör beredas inhemska medborgare att erhålla undervisning i en hos oss vårdslösad bildnings- och industrigren.

.....

17

Fråga om ökade anslag till Upsala Cathedral-Skola. Onekligen finns ingen så vanlottad som denna skola; med dubbelt antal lärjungar emot var och en av de övriga, med de utmärktaste och skickligaste lärare, äger den icke hälften ens av det löneanslag som vilket helst af Rikets övriga offentliga läroverk. (Se fortsättning nedan)

.....

18

Framlagt förslag om upphävande av de omyndigas förmånsrätt (en tyst förmånsrätt) bör avslås. Ursprunget till denna förmånsrätt ligger i en gammal folktro att barnarv varken sjunker eller brinner, emedan man tänkt sig de värnlöse ställdes under högre makters skydd. Från urminnes tider ha ock de lagar, som flutit ur folkens samvete, förklarat de omyndigas egendom fridlyst och undanryckt stundens förstöring. Ännu i dag lever denna åsikt i naturens bröst, än i dag är denna lag för pluraliteten kär och helig.

Är ett obegränsat kreditsystem, vilket åberopas såsom främsta stöd för förslaget om upphävande av förmånsrätten, så välsignelserikt för stad och land som man föregiver? Jag bekänner mig till den gamla läran (kurs av mig), att endast idoghet och sparsamhet samt utgifternas inskränkande efter inkomsterna utan att fylla bristen med kredit leder till verkligt välstånd.

.....

19

Fråga om arvsrätt för oäkta barn. Borgerlig arvsrätt bör endast erhållas genom en offentlig borgerlig akt, såsom vigsel, adoption, testamente och står även de oäkta barnens målsmän öppne att lämna. Eljest tillskapas en tyst arvsrätt. Ty ägde någondera av kontrahenterna före äktenskapet barn, som för den andra maken, eller blott allmänheten, vore okände, erhöillo dessa en tyst arvsrätt i båda makarnas gemensamma bo, ja! även i den skuldfria makans däri införda egendom som genom vigseln blir gemensam. Man bleve genom en sådan lag tvungen avfordra rena gravationsbevis i denna fråga före vigseln, som torde vara litet kinkigare att erhålla tillförlitliga än i frågan om förmynderskap, helst när präst ej ens har rätt vid dopet avfordra modrens namn.

...

Utomäktenskapliga barn

Vid ett flertal riksdagar från 1815 och framåt väcktes motioner med förslag om rätt för oäkta barn att ärva sin moder.

Vid några tillfällen motionerades ock om arvsrätt efter fadern.

Men det dröjde ända till 1866 innan lagändring i ämnet kom till stånd. 1866 tillerkändes oäkta barn arvsrätt efter modern i den egendom som ej utgjorde bröstavinges laglott.

1905 togs den begränsningen bort. Däremot förblev de oäkta barnen alltjämt uteslutna från arv efter fadern. Först den 1 jan 1970 blev arvsrätten lika för alla, dock med vissa övergångsbestämmelser rörande arvsrätt efter fadern.

Som "äkta" barn betraktades redan enligt 1734 års lag barn som avlats i "fästning" (trolovning) eller under äktenskapslöfte.

.....

1844/45:VI s 79,87,153,242,264,293,311 o 317

② Häradsskrivares behov av höjd lön bör tagas i anspråk före Befallningsmän.

.....

② Anslag å 3.000 R:dr till arvoden åt lärarna vid Upsala Cathedral-skola. (Plenum 11/12.) Jag tager mig friheten hemställa, att Presteståndet för sin del behagade förena sig med Ridderskapet och Adeln som beviljat 3.000 R:dr till Upsala Cathedralskolas lärare.

Det smärtar mig att vår välvilja tillika för Lunds Cathedralskola (kurs av mig) icke denna gång kan leda till något resultat, sedan trenne stånd redan beviljat Betänkan- det i denna punkt. Själv är jag genom många kära minnen fästad vid den ort, där jag tillbragt gladaste delen av mitt liv, att jag icke kan annat än önska den allt gott! Men på det dess otur ej må menligt inverka på vårt beslut i avseen- de på Upsala, bör jag tillägga att lärjungarnas antal där är hälften mindre, lärarnas, om jag ej bedrar mig, sex färre, löneanslagets summa ändå något högre, vartill kommer att den är sex år yngre och levnadskostnaden i Lund mindre; men att vi för framtiden även gagna den, då vi nu lämna vår röst för Upsalas! (mitt utropstecken)

.....

22

Läs
s 13

Framlagt regeringsförslag om lika arvsrätt för kvinna och man - en fråga som särskilt engagerade Elias Fries och där hans insatser uppmärksammats i biografiska uppslagsverk. Förslaget är av generell räckvidd och är således, ej överraskande, lika för både Bonde-Ståndet och Ridderskapet och Adeln.

Elias Fries: Antingen vi i sin helhet bifalla eller avslå detta betänkande, skola vi djupt såra ett af våra Med-Stånd. Frågans olika förhållande till dessa stånd tvingar oss till orättvisa i vilketdera fallet. Lyckligtvis finnes en försö-
nande medelväg (kurs av mig), uppgiven av en av bondeståndets erfarnaste ledamöter, Petter Persson i Ädelfors, som synes mig böra omfattas av var och en, för vilka denna fråga ej är partisak, utan samvetssak. Endast genom antagande av dess motion göra vi full rättvisa åt båda, och ej böra vi, för att gynna det ena ståndet, förorätta det andra. Icke tillhörande, för att tala i teologiskt språk, något partis symbolum "quia", utan "quatenus", skall jag öppet uttala min övertygelse, så väl om fördelarna av förslaget för bondeståndet, som omöjligheten för ridderskapet och adeln att underkasta sig detsamma. Om jag i förra avseendet blir utförligare, kanske varmare, sker det för att undanröja några allmänt spridda fördomar hos ädla män; bör man erinra sig, att jag icke kan vara fullkomligt opartisk, ty, för att nyttja ett klassiskt uttryck, "även jag är i Arkadien född", min maka är fostrad i Wärends land (kurs av mig), och alla Smålands söner betrakta dess lag som ett Qvinnans Evangelium. Jag kan således icke förneka de grundsatser jag insupit med modersmjölken; ej utplåna ett av min fosterbygds käraste minnen; ej avfalla från den tro, jag hittills bekänt, nämligen att i Staten och det allmänna gäller ensamt mannens rätt, men i familjen måste Qvinnans erkännas lika, då just på henne vila, särdeles inom bondeståndet, tyngsta bördorna för släktets upprätthållande, grunden till all arvsrätt.

Inom bondeståndet, efter vilket åsikterna i denna sak bryta sig i de övriga ofrälse stånden, är den egentligen en nationalitets-strid emellan de tvenne mest framstående

idiotismerna i Svenska folklynnnet; ty se vi tillbaka på alla våra riksdagsförhandlingar, liksom vid denna, finna vi alla Dalkarlar (kurs av mig) på karlarnes, alla Smälänningar (kurs av mig) ställde på qvinnornas sida. Man tvistar, som den blinde om färgen, om lagens möjliga följder; säkraste svaret giva väl tvenne, till sina yttre naturförhållanden så lika landskap, som Dalarna och Wärend, uti vilka arvsrätt från urminnes tider olika skipats. Då idoghet, sparsamhet, trofasthet vid förfädrens bruk är i båda landsorterna hemfödda, då båda folkens mod under Wasas och Stenbocks fanor räddat, under Dacken och Schedin, m. fl. skakat fäderneslandet, kunna olika ekonomiska förhållanden varken förklaras av natur- eller folklynnnet, utan i olika lagstiftning. Det är för närvarande frågas besvarande viktigt, att den icke är något oöprovat; tvärtom den lika arvsrätten gäller redan för tvenne stånd och från urminnes tider även för allmogen i 5/6:del av Kronobergs län, vilka både anse den för en avundsvärd förmån och för ingen del vilja avstå från den samma. Även utom de gränser, där Wärends arvs- och giftorätt är lagligen gällande, sprider den sig åt alla håll, så att i min fosterbygd, det gamla Finveden (kurs av mig), skulle den broder av opinionen stämplas som orättvis och kärlekslös, som utkrävde sin lejonpart emot sin svagare syster. En skär Smäländsk brud skulle neka sin hand åt den man, som nekade henne lika giftorätt - och just, för denna känsla av sitt eget värde, märkom det väl! uppskattas hon högre av mannen. När så en landsed gör sig gällande framför den skrivna lagen, måste denna vika för hjärtats och naturens.

Att - fortsätter Elias Fries - den långt från att leda till hemmansklyvning och utarmning, tvärtom just är dessas bästa korrektiv, vittnar slående jämförelsen mellan Wärend och Dalarna! På det förra stället är klagan över hemmansklyvning okänd, välmågan allmännare spridd än i många rikare orter, ty vad mannen förlorar (1/6!) återvinner han med sin brud; just därav att mannen aldrig får grunda sin lycka på högre arv, utan större duglighet, härflyter detta folks avundade idoghet och sparsamhet. Ynglingen vet, att han

$$\begin{array}{r} \text{SÖN} \\ \frac{4}{6} \\ - \frac{1}{6} \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} \text{Dot.} \\ \frac{2}{6} \\ + \frac{1}{6} \\ \hline \end{array}$$

endast genom drift i sitt yrke med brud vinner eget jordbruk, varigenom de tidiga äktenskapen, pauperismens källa, förebyggas. Huru annorledes i följd av den olika arvsrätten i Dalarna! Genom denna växa söner fast vid fadrens jordtorva och sönderstycka den i oändlighet, och just detta Karl IX:s privilegium åberopa de vid fråga om inskränkning i sitt prerogativ, vartill Småländska seden leder. Nu kunna de av en fördom, må vara vacker, ej lösslita sig från den ärvda torvan, men då denna ej kan nära dem, irra de, jämte "kullorna", kring land och rike efter arbete, för att vid årets och livets höst återvända till den torftiga fäderne-stugan. Men när stugan eller tegen blir Smälänningen för trång, odlar han egen jord och "gräbborna" stanna i modrens hus, men söner hänvisar han ut i världen och på mannens egen kraft, att vara sin framtids smed. Den dugligaste, vanligen yngsta dotterns man övertar hemmanet.

Visst - fortsätter Elias Fries med stolthet- är häruti Småland emot majoraternes ett antipodernes land, men även där går solen upp och ned över ett belåtet folk, sås och skördas på egna ostyckade tegar. Jag medger, det är en vacker tanka, att sonen fäster sig vid fadrens jord - men även det är en huld bild, att dottren stannar i sin moders hus, en stammoder för en ny rad av generationer, alldeles som vi själva med vörndnad och saknad erinra oss de gamla, patriarchiska Presthusen. Ty därigenom fortlever den stilla, idoga, qvinliga traditionen, som ensamt grundlägger det husliga välståndet och kring sig sprider den inre trevnaden; att det yttre, tyngre arbetet övertages av den driftaste mannen, och ej av en på sin arvsrätt förtröstande, ofta odugling, verkar ej mindre välgörande. Dessa äro de sanna, på autopsi grundade följderna av den lika arvsrätten bland allmogen; den är kär för de gamla föräldrarna, emedan de alltid huldare vårdas av en öm dotter, än en främmande son-hustru; den är kär för ynglingarna, emedan endast duglighet banar väg till egen jord; det är kärt för döttrarna, att i stilla frid träda i mormors fotspår. De ynglingar, som ej i födelsebygden vinna eget bruk, ägna sig åt industri eller nedslå, mer än andra provinsers, annorstädes sina fasta

bopålar och man torde erfarit, att de därvid slå sig vanligen ut rätt väl; att mer väsignelse vilar över deras lilla arv än andras dubbla, emedan de för sin lycka ej vant sig draga växel på arvet.

Men - och man riktigt hör rörelsen i Elias Fries' röst då han fortsätter sitt anförande - icke förkolnar därigenom kärleken för fosterbygden; tvärtom, den lika arvsrätten sammanbinder med ett innerligare, varmare kärleksband makar, syskon, landmän än annorstädes; det mera chevalereska förhållandet emellan båda könens levnadsfriska ungdom torde även därav hava sitt ursprung. För att undanskymma denna förföriska tavla, förespeglar sig mången Wärend som ett Utopien, ett fabelland, som ingen har reda på. Men si! det är Smålands hjärta; Wexiö stad är däruti belägen, och nu sitta här, liksom förra riksdagar, män, som däruti både äro födda och boende, alla i samma vittnesbörd sammanstående, och dess allmoge anser sig bland Sveriges Bonde-Stånd såsom ett av försynens utvalt folk, vars lag, vilande på försakelse, en dag skall behärska värden. Men denna naturtrogna teckning skall man tyda för en feberdröm eller dikt, fast i den innebor en ny samhällets livskraft - och djup sanning ligger på botten under ordens slagg.

Allt för länge har jag tecknat gamla, kära minnen och skall därför lämna åt andra de abstrakta rättsbegreppens utredning. Men jag utgår alldeles icke från åsikten om arv som någon naturlig rätt; jag anser varken de folk för hela barbarer, som tillerkänna kvinnan ingen, eller halva barbarer blott halv arvsrätt. Jag anser till och med engelska förstfödsrätten lika riktig, som andra arvslagar, n.b. så länge den överensstämmer med engelska folkets vanor, tänkesätt och sociala förhållanden. Men just därför synes mig lika absurt, att påtvinga något folk eller stånd en villkorlig lag, om det själv ogillar den, - som vilja förneka ett annat folk eller stånd, vad det anser för sin lycka, eller att själv disponera över sin egen förvärvda egendom. Att önskan efter lika arvsrätt inom Bonde-Ståndet icke är en flyktig hänförelse, utan en i folkets medvetande klarnad

insikt i sitt eget bästa, vet den, som levt bland folket. Jag kan icke finna något enda skäl, varuppå vi skulle förneka bondeståndet, vad vi själva anse för en lycka för oss; fordra, att de skulle erkänna vårt överförmynderskap över deras barns egendom. Av full övertygelse, att denna lag under nu förändrade tids- och egendomsförhållanden är nyttig, för riktandet av vissa orters nu vid jordtorvan fängslade överbefolkning till industriella företag, är nödvändig, kan jag icke annat än tillstyrka bifall (kurs av mig) åt bondeståndets begäran.

Men vända vi oss nu till Ridderskapet och Adeln, inträda alldeles motsatta förhållanden. Den föreslagna lika arvs- och giftorätten är redan stridande mot adelskapets idé, som just vilar på högre arvsrätt, och endast följer manliga linjen. Medger man, att adel är ett viktigt samhällets element, så måste man ock medgiva dess villkor, högre arvsrätt; inse, att dess ställning i staten endast kan betryggas genom oberoende och självständighet. I hela vida världen finns väl ej exempel på adel med lika arvsrätt. Mannens ställning till samhället, kvinnans till familjen är inom adeln nära motsatt emot bondeståndets. Vore det i min tanka obilligt, att ej bifalla bondeståndets önskan, så vore det en skriande orättvisa att påtruga adeln en emot dess princip fientlig lag, ty för att giva en, får jag icke beröva en annan, vad han lagligen äger. Efter de övriga ståndens egen åsikt, är det icke en förmån för adeln utan en uppoffring den underkastar sig för det allmännas skull, och jag tvekar knappt, att adeln som enskilda personer skulle vilja att deras barn ärvde lika, om de ej klart insågo, att de som offentliga ej böra det medgiva. - Icke lida de övriga stånden det ringaste därav; vi ha inga olyckor sett av adelsmäns giftermål med präst- och borgardöttrar; med bonddöttrar lærer det väl mera sällan komma i fråga. I Wärend behåller adeln sin arvsrätt, utan ringaste störande av övriga rättsförhållanden (kurs av mig). På dessa skäl måste jag avslå frågan, i vad den rör Ridderskapet och Adeln - och då jag icke vill gynna någon, om jag därmed förorättar en annan, yrkar jag för min del

återremiss, med uttryck av ståndets bifall till Petter Perssons motion.

(Med Proessor Fries förenade sig Doctor Bexell, Prostarne Helén, Ahlstrand och Berlin och Comminister Hedin.)

Ärfda Balk enligt 1734 års lag

Om bröstarf

Dör fader, eller moder; ärfve tå Frälsemans och Bondes son efter LANDSRÄTT två lotter, och dotter triding. Men efter STADSRÄTT, tage Preste och Borgares son halft, och halft dotter. Dock skiftes efter landsrätt then jord, med boskap och åkerredskp, som borgare å landet äger; och efter stadsrätt Frälsemans och Bondes hus och tomt i staden.

Paragrafen ändrades genom K.F den 19 maj 1845

Dör fader eller moder; ärfve då son halft och halft dotter.

Värend utgjorde från äldsta tider en kultuellt isolerad bygd, omfattande Allbo, Kinnevalds, Norrvidinge, Konga och Uppvidinge häradar i Småland, och bildade under medeltiden ett eget stift med säte i Växjö. Värend företedde under senare medeltiden ett kraftigt ekonomiskt uppsving i samband med handeln med boskapsprodukter söderut till danskt område, befolkningen (virdarna) ökades, och nya samfärdsleder öppnades. Denna handel förbjöds av Gustav Vasa, och V. tvangs efter oroligheter, som bl.a. tog sig uttryck i Dackefejden att orientera sina förbindelser mot Sverige, varvid dess bygdeisolering efter hand bröts.

Majorat: den arvsregel - oftast avseende endast viss bestämd jordegendom - enligt vilken en arvfallen förmögenhet odelad tillfaller den bland flera släktingar som har företräde på gr av sin högre ålder. Detta företräde kan dock beräknas på olika sätt. Jfr fideikommiss.

Överläggning om institutet jordräntor.

23

Med den erfarenhet jag äger om det för jordbruket tryckande och menliga uti oavlösliga jordräntor, som just i dyr tid stegras, kunde jag icke annat än förra gången förena mig med den värde motionären i den önskan, att dessa bördor (så vitt möjligt var) emot full ersättning avlöstes.

.....

24

Framlagt regeringsförslag om förändrad reglering av Bankens lånerörelse m.m.

Elias Fries: -- Då man på en gång lovar kapitalister räntebärande papper, låntagare nya lånetillgångar, en klass högre anslag, en annan skattenedsättning, blir hela saken miss-tänkt; också anser pluraliteten att var tid ej bör kasta bördan på efterkommande, utan draga sin egen plåga, ådragen genom egen lättsinnighet. Äntligen kan den obehagliga sanningen, att en verkligen för finanserna förstörande undervikt i handeln gives, ej längre döljas. Tabellerna över den förfärligt stigande importen lägga i ovederläggliga fakta det i öppen dag.

Det är med förmånliga låneanstalter som stora fattiginrättningar - de ha en underkraft att stegra det onda de skulle avhjälpa.

Discont-och privatbankernas fördärvlighet i högsta grad för jordbruket är just min lära (kurs av mig) men jag anser även banklånen fördärvliga för Allmogen. Med sin förespeg-lade vinst och lycksalighet inleda de till första stegen på vingleriets bana, som snart må underhållas ur andra källor. Så är all förförelse farligare under en lätt, behaglig yta än det öppna fördärvet som man i det längsta undflyr. Jag fördömer även odlings-lån men ville rekommendera odlings-premier; jag har av professor Retzii resa i Finnmarken lärt, hur man med undsättnings-system kan ruinera och demoralisera ett folk. (Forts. på s 324-328 nedan; referas ej)

Forts.
37

.....

1844/45:VII s 30,41,48,51,53,82,134,140,142,147,174,223 o 324

25

Framlagt regeringsförslag till ändringar i tulltaxan.

Stats-Ekonomiska teorierna för tull-lagstiftning äro mycket stridande; mig synes säkrare följa de rikare stater-nas exempel än teoriernas läror. Jag har hört prisas de väl-görande följderna av våra liberalare tullförfattning senare åren men i verkligheten har jag ej förnummit dem.--Just detta, som hos andra talat för, talar för mig emot t.ex. importfrihet för kläde, helst det icke lärers kunna styrkas, att tillgång saknats på inhemskt, fast egennyttan hellre understött riksfientliga lurendrejare än riksgagnande fabrikanter. Den allmänna nationalandan synes mig vara i sjunkande, när man mera framhåller den enskildes så kallade naturliga rätt att få köpa en vara (då den ej tillhör livets oundgängliga behov) för bästa pris, än varje medborgares ovillkorliga plikt att underkasta sig uppoffringar och inskränkningar för det allmänna bästa. Plikterna stå i samhället i första rummet, rättigheterna i andra; detta är civilisationens villkor; den naturliga rätten gäller för naturtillståndet, samhällets upplösning. Samhällets materiella välstånd beror endast av de enskilda, inhemska näringarnas flor.

Ett enda sant och kraftigt skäl mot (kurs av mig) höga tullavgifter erkänner jag, nämligen den retelse till lurendrejeri de medföra. Men, tyvärr! lika litet drinkaren avstår från sin last för stegrade brännvinspriser, avstår lurendrejaren från sitt brott genom låga tullbestämningar, han uppsöker blott de mest lönande artiklar.--Fruktan för ordet förbud har väl avhållit utskottet bifalla motionen om detta för Nyrnbergergods och så kallade leksaker, utan all nytta, varaktighet och värde, vars överdrivna import berövat flera hantverkare såsom svarvare, bleckslagare, tenngjutare m.fl. en väl ringa men för dem icke obetydlig arbetsförtjänst.

Emot all för riket gagnelig handel vill jag gärna vara liberal (kurs av mig). Men ordet liberal har allestädes en dubbel reciprok betydelse; vanligen kallar man den åsikt liberal som för det enskilda intresset uppoffrar det allmänna; jag åter anser det liberalt uppoffra det enskilda för det allmänna, vilket väl borde vara varje representants

högsta lag (kurs av mig).

Ehuru jag finner att jag icke kan göra min åsikt gällande över den grövre ullens tull-lindring (Bondeståndet beslöt fastställa samma tullsats för införsel av alla ullsorter), så anser jag mig icke böra fördölja någon upplysning, då jag ex visis kan bestyrka vad doktor Sandberg ex auditis anfört. I de magraste trakterna av västra Småland och nästgränsande Halland, troligen ock Västergötland, användes ganska stor kvantitet av den grova jutska ullen till beredande av groft, så kallat Borås-vadmal, vilken sedan försäljes till Bergslagera. Varje skillings påökning i tullen - vilket alltså blev fallet genom det fattade beslutet - skall på det kännbaraste drabba detta lika fattiga som idoga folk. Elias Fries reserverade sig därför mot beslutet i denna del.

Ja 49

.....

26

Fråga om nya tariffer för Chartae-Sigillatae-avgifter (stämpelmedel). I fråga om stämpelmedel rörande bouppteckningar vänder sig Elias Fries mot föreslagen progression och pekar på den oformligheten att t.ex. 50.000 R:dr i boupp-teckningssumma skulle draga nära dubbel Chartae-Sigillatae-avgift emot 49.900.

Beträffande pass ställer han den frågan, varför avgiften för svensk mans pass, då han för vårdande av sin hälsa eller andra angelägenheter nödgas resa utrikes, skall vara högre än då utländsk man erhåller statsministerns pass för resor inom Sverige.

Jag anhåller vördsamt att studerandes ansökningar om stipendier, till examinas undergående och examens betyg äro från Chartae-Sigillatae-avgift frikallade.

.....

27

Skillnaden mellan lantbönder och arrendatorer. I min tanka är det en viktig skillnad. Så t.ex. äga Upsala Universitets lantbönder sina hemman på livstids städja mot en fastställd årlig hemmansränta: så länge de sina skyldigheter uppfylla, kunna de varken från hemmanet skiljas eller räntan höjas, ehuru ägaren har till jorden, Dominium Plenum; men dess arrendatorer åter äga sina hemman eller lägenheter antingen på vissa år, en ämbetsmans tjänstetid, eller obestämd tid

emot ömsesidig uppsägning emot en viss avgift i penningar eller spannmål, vilken på auktion eller efter ackord godtyckligt höjes. Jag har förut sökt visa, huru fördelaktigare både för jordbruket och allmogen det äldre städselsystemet var, emot det sedermera införda arrende-systemet, om det än lämnar ägaren en högre inkomst för ögonblicket.

.....

28

Definition av säd i framlagt förslag. Jag har ansett benämningen strid säd och dess motsats slö säd för så bekanta termer både bland allmogen och ekonomiska skriftställare, att jag ansett tvist därom omöjlig. Att tyda strid liktydigt med säd av den mest fullgoda beskaffenhet kunna endast krånglare, och för deras ordrytteri lämna det nybildade ordet kärngod ett ännu friare fält. Det är ett bekant ord-språk: solen ger smått, men stritt korn, och visar att stritt häntyder på något annat en kärnfullhet, nämligen dess grodbarhet, duglighet till utsäde - en ej av unkenhet eller fuktighet skämd säd, om än kärnfull - vilket både av etymologi och ordets vanliga latinska översättning kan styrkas.

.....

29

Fråga om indragning av Lantbruks-Akademien. Elias Fries håller ett lysande tal till försvar för akademien, som bondeståndet vill avrätta. Utdrag ur hans anförande: Genom akademins försorg ha nya, särdeles lönande sädesslag (kurs av mig), såsom Himalaya-korn /Hordeum disticho Zeocritum), kubbvete, skallös havre och flera synnerligen förmånliga foderväxter blivit införda och vida i landet utspridda. Den har berett tillgång på en mängd nyttiga utländska träd och buskar, av vilka blott 1844 till lågt pris försåldes 7000 stycken. -- Vare det sagt till vårt bondestånds ära; men nog är det ändock, då det gäller verkställigheten, det mest konservativa elementet i staten och det, som ihärdigast motstår reformer i sitt eget yrke. Man erinre sig blott den ovilja varmed allmogen för 100 år sedan till skänks emottog potat-terne (kurs av mig) och ansåg dessas anbefallda odling icke blott skadlig utan stundom även "ogudaktig".

.....

30

Framlagt förslag rörande läroverkens definitiva organisation.

Jag fruktar fastställandet av allmänna grundsatser innan jag vet vart de leda; i sitt nakna skick äro de ofta ytlig-
hetens breda mantel, en källa till schismer och upplösning;
fast här ingen hemlighet lärer vara, att man därmed avser i
sin helhet inympa Nya Elementar-Skolans metod på alla våra
offentliga läroverk.

Det är en stor historisk sanning, att alla stora, väl-
görande reformer ske stilla och obemärkt på djupet, fast
mängden endast ser dem, tidens storm upprör på ytan och
beundrar dess skum. Allt vad man såsom beståndande vill
införa i verkligheten, måste dock vara något utkämpat i
idéernas värld.--Att nu påbjuda det nya skolsystemet som
något fulländat, allhärskande, allena giltigt, måste så
mycket mer vara ett omoget förslag, som hela systemet ännu
är inbegripet in fieri, uteslutande vilande på sina lärares
överlägsna skicklighet och så mycket mindre kan kallas en
avslutad metod, som det snarare är idéer, som ännu söka sina
former.

Jag har - fortsätter Elias Fries längre fram i sitt 11
sidor långa anförande - blott hållit mig vid sakens exote-
riska sida, ehuru på den esoteriska långt viktigare betänk-
ligheter möta; men härom liksom om höger och vänster, är
fruklöst disputerat emellan tvärtemot varandra stående per-
soner. Jag torde likväl tillräckligen motiverat mitt avslag
(kurs av mig), om än jag intresserar mig för åtskilliga
däruti uttalade idéers framgång. --I lärda studii-frågor,
även om det gällde mina farit-idéers seger, kan jag ej
förgäta min gamle ungdomsväns ord: "Odi profanum vulgus et
arceo".

.....

31

Fråga om anslag till arbetshus.

Jag har i Upsala med egna ögon haft tillfälle se följderna
av de förordade arbetshusen. Med stora uppoffringar och
kostnader uppfördes där ett sådant; det fylldes med lättingar
och dagdrivare av alla slag; det blev ett näste för oord-
entlighet och fylleri; oordningarna och slagsmålen växte

så, att ordningsmannen blev utkörd o.s.v. Borgerskapet klagade högligen, att det blev en asyl för alla sysslolösa gesäller, som där, med fria husrum och allmänt understöd, undersålde detsamma för att erhålla brännsvinspengar o.s.v. Nu står det lyckligsvi öde!

.....

1844/45:IX s 175, 206, 398, 484 o 516

32

Framlagt förslag rörande val av elektorer, som skall ske "klassvis".

Elias Fries menar att metoden gör det lättare att undertrycka minoritetens talan eller till och med den verkliga majoriteten.

.....

33

Anslag rörande lön åt professorer. I ett 8 sidor långt känslösamt anförande tar Elias Fries som utgångspunkt att Gustav II Adolf fastställde professorslönerna till 444 tunnor spannmål och detta "under Sveriges djupaste betryck, för att därur upplyfta detsamma", vilket beslut senare ändrades av Carl XI till 311 tunnor jämte ett prebendehemman. Härmed skall då jämföras lönen år 1844 som utgjorde för professorerna i Lund 300 tunnor och för dem i Upsala 225 tunnor. Olikheten, som dessutom upprör Elias Fries, skulle bero på att professorerna i Upsala en gång i tiden lät förvandla sin spannmålslön till en däremot svarande fix penninglön, med påtalade resultat som följd. Som ett sista argument till stöd för sin uppfattning att lönerna måste höjas åberopar Elias förhållandena vid universitetet i Oslo, Köpenhamn och Helsingfors.

.....

34

Fråga om representationsförslaget i vad det avser allmänna eller klassval. Elias Fries inleder sitt 15 sidor långa anförande med att ställa frågan om vad som menas med "representant". Representant kallas enligt Elias den, som handlar i alla de representerades intresse, i och med han handlar i eget namn; som i och med han avsäger andra rättigheter, ikläder andra skyldigheter, avsäger och ikläder sig desamma själv. Han måste således själv tillhöra det samhälle, vara medlem av den samhällsklass han representerar; lika litet en

ryss kan svara svensk representant, kan en hantverkare vara lärdomens. De som yrka, att intet enskilt, blott det allmänt medborgerliga bör representeras, synas förgätit, att vi icke äga några abstrakta medborgare (kurs av mig); var och en sådan är något annat tillika. I och med en representant avser det allmännas väl, avsvär han icke sitt eget eller sina kommittenters, ty detta är en ganska väsentlig del av det förra.--Blott genom representanter, utvalda för samhällets skilda huvudsakliga grundvalar kan det hela representeras (kurs av mig). Men genom de allmänna valen, för ett abstrakt intresse, förryckes hela denna harmoni; kommer blott ett intresse att göra sig gällande i det allmännas namn.--Således äro allmänna val lika vådligt för den konstitutionella svenska monarkin, som för den rätt förstådda folkfriheten.

.....

1844/45:X s 37, 89, 172, 218, 231, 264, 285 o 356

35

Jag anser det för en helig plikt att här offentligen vits-
orda den utmärkta framgången av de av herr Ramström stiftade
läroanstalter, Upsala och Stockholms lyceer.

.....

Framlagt förslag om grundskatternas förvandling till
bevillning.

36

Elias Fries utvecklar här ytterligare sina åsikter rörande
grundskatter; jag kan omöjligen inse, huru något skulle
vinnas genom grundskatters åläggande även på den nu fria
jorden.

.....

37

jh 24

Anslag till banken. Fortsatt överläggning. Elias Fries
hänvisar till sitt tidigare anförande - av innebörd att
banklån är fördärliga för allmogen - och tillägger: Det är
bättre att banken är fattig och folket rikt, än tvärtom. Ty
det är en osviklig sats, att den som vill förstöra ett folk,
skall bereda det full och ökad tillgång på brännvin och lån
(kurs av mig), och i jämbredd därmed har svenska välmågan
varit i sjunkande. Man klagar över jordbrukets utarmning
genom tryckande skulder, och botemedlet skall vara - dess
ökande! Detta är visst efter "homöopathiens regler", men den
använder billion-förtunningar, ej million-förhöjningar.

.....

1844/45:XI s 7, 11, 42, 83 o 380

38

jh 11

Regeringsförslag rörande befordringsrätt för utländske män
till vissa ämbeten och tjänster. Elias Fries tillstyrker i
ett utförligt anförande förslaget.

.....

39

Frågor om förändringar i stängsel-författningarna. Elias
Fries inleder med följande självrannsakande ord: Om jag än
tröttar någras tålmod med mina anföranden, anser jag för
min plikt, att yttra mig i frågor, som stå i samband med
mitt läroämne; men, efter anmaning, skall jag förbigå de
talrika speciella anmärkningar, närvarande betänkande erbju-
dit, och inskränka mig att blott emot föregående talare an-
märka, att detsamma är både rationellt och vilar på
abstrakt-rättsliga principer.

.....

40

jh 5

1844/45:XII s 114, 132, 244, 293, 302, 306, 363, 372 o 393Ytterligare överläggning om Elias Fries' motion om universitetens deltagande i statsrevisionen.

.....

41

Ytterligare överläggning rörande regeringsförslaget om grundskatternas förvandling till bevillning m.m. Elias Fries föreslår ett tillägg till prästeståndets beslut innebärande "det täcktes Kongl.Maj:t låta tillika undersöka och pröva, om en grundskatternas amortering är lämplig och verkställbar på ett sätt, som är överensstämmande med statens trygghet och enskild rätt." Voteringsproposition: Den som bifaller vad professor Fries hemställt och föreslagit, röstar Ja, den det ej vill, röster Nej. Vinner Nej, haver ståndet beslutat någon åtgärd i följd av detta betänkande icke vara erforderlig. Voteringen utföll med 18 Ja och 11 Nej; och hade ståndet sålunda stannat i beslut som Ja-propositionen innehåller.

.....

Härmed har genomgång skett av riksdagstrycket år 1844/45.

.....

Redovisning av riksdagen 1847/48 sker betydligt mer kortfattat.

42

1847/48:I Motioner s 125, 182, 296, o 297

Motioner rörande prästerskapets befodringslagar m.m. (tre sidor), pension till Erik Gustav Geijers änka, förbehåll om återlösningsrätt och flera professurer till Upsala.

Ur motionerna:

a,

* Det är ett av svenska folkets ädla drag, att erkänna och uppskatta hela värdet och storheten av förtjänta samt fosterländske män - åtminstone efter döden. Bland de många, smärtsamma och oersättliga förluster fäderneslandet nyligen lidit, tager jag mig här friheten fästa uppmärksamheten på en man, som redan i livet var nationens älskning, genom sina ovanliga ämbetsmanna-, vetenskapliga och medborgerliga förtjänster, eller f.d. Historiarum Professorn vid Upsala Akademi och Commendören af Kongl. Nordstjerne-orden E.G. Geijer. -Jag anser det vara en ära att få föreslå en pension

av minst 1.200 R:dr Banco till dess efterlämnade änka, professorskan Geijer, ehuru jag helst önskade föreslå 2.000 R:dr, för att uppföras på allmänna indragningsstaten och utgå efter nådårets utgång.

b,
jh3

* Förra riksdagen tog jag mig friheten föreslå att alla sådana äldre villkorliga försäljningar av fast jord skulle förklaras ogiltiga (d.v.s. även sådana som ägt rum före den anmärkta lagens tillkomst) men då en sådan reactiv verkan av en lag icke kunde godkännas, tar jag mig nu friheten att föreslå en annan utväg... (Som gammal domare glädjer jag mig åt min förfaders avbön.)

c,

* För vartdera av rikets universitet har Kongl. Maj:t i nåder föreslagit en ny profession. Ehuru Upsala Universitet besökes av största delen av rikets ungdom och äger mer än dubbelt antal studerande mot Lund, och således så väl behovet av flera lärare är större som ock rikare institutioner fordras för undervisningen, vill jag, såsom tillhörande Upsala, icke yrka däruppå, utan blott att Upsala måtte få njuta samma välvilja som Lund! (mitt utropstecken)

.....

1847/48:I s 89,285,350,371,381 o 407

43

Förnyad överläggning rörande Chartae Sigillatae förordningen. Vidare fråga om beskattning av hemman och beräkningssgrunder härför; här föredrar Elias Fries i första hand hemmanets uppskattningsvärde och i andra hand hellre oförmedlade än förmedlade hemmantal. Slutligen ytterligare anförande - på fem sidor - om flera professurer i Upsala (jfr tidigare referat).

.....

1847/48:II s 182,215,226,233,245,274 o 443

44

Regeringsförslag om utvidgning av Högsta domstolen, så att domstolen skulle kunna bilda två avdelningar. Elias Fries var för utvidgning men flertalet emot. Vidare återkommande fråga om befodringsrätt för utländske män till vissa ämbeten och tjänster. Härutöver fråga om avskaffande av gällande stadga mot fylleri; Elias Fries: Den frågan, huruvida fylleriet är en sjukdom eller liksom brännvinet ett gift, hör till de allmänna frågor som varken med ett enkelt

ja eller nej kunna besvaras eller genom någon omröstning utrönas. Slutligen önskade Elias Fries tillstyrka förslag om stapelstadsrätt för staden Sölvvitsborg.

.....

1847/48:III s 43

45

Anslag till Ministerstaten. Elias Fries uppträder till försvar för bifall.

.....

1847/48:IV s 196,250,263,278,291,352,359,368 o 407

46

Äger regeringen behörighet att ensam stifta lag rörande privatbankerna eller är ämnet av den karaktär att även riksdagens medverkan krävs? Elias Fries finner det naturligt att det är fråga om samfällad lag. Vidare yttrar han sig rörande beviljad ersättning för norska korvetten Örns deltagande med åtskilliga svenska krigsfartyg uti en expedition till Medelhavet år 1837; anser att Sverige vid flera tillfällen visat Norge en allt för stor undfallenhet.

.....

1847/48:V s 184,194 o 273

47

Behandling av förslag om pensionsålder satt till 60 år. Elias Fries: Motionen är både för allmänt framställd och för enskilt; för allmänt däruti att den yrkar denna rätt för alla civila ämbetsmän utan avseende på om dessa befattningar fordra mycken vigör och kroppsrörlighet eller inskränkas till kontorsgöromål, som med all maklighet kunna skötas hemma. Utan minsta äventyr och synnerlig ansträngning kunna de senare med van hand, fastän svag hälsa, rätt väl skötas av äldre personer. Så ser man f.ex. till postmästare ofta befordras män, som man eljest skulle vilja anse för depona- ni. För inskränkt är motionen åter däruti, att den icke avser andra befattningar, där just för statens egen fördel ett tidigare avsked vore av vikt, t.ex. professorsbeställningar vid universiteten. För dem gäller samma åldersbestämning, nämligen 65 år, men ingen lärer kunna neka, att man sällan, om någonsin, kan vänta att härvid någon över 60 år kan fylla sin plats. Slutligen har Elias Fries synpunkter på det rådande beväringssystemet.

.....

1847/48:VI s 54,55,59,61,64,137,167,275,315 o 322

(48)

I fråga om anslag till universiteten beklagar Elias Fries djupt att Akademiska biblioteket i Uppsala ej erhållit äskat belopp samt att universiteten i Lund och Upsala icke fått någon ny professorsbeställning. Ger samtidigt beröm åt Linköpings rika bibliotek. Kommenterar slutligen förekommen "häftig skriftväxling" mellan Karolinska institutet och universitetens medicinska fakulteter.

.....

1847/48:VII s 206,236 o 251

(49)

Vid överläggning om tulltaxan upprepar Elias Fries i ett fem sidor långt anförande sin tidigare redovisade inställning, bland annat sin definition av begreppet liberal. Tullsatsen för smör föranleder Elias att intyga att smöret i Småland stigit i pris och hemställer att tullen å denna vara ej sättes för lågt, ty den kan av allmogen produceras, som däremot icke kan tillverka ost.

.....

1847/48:VIII s 79,83 o 313

(50)

Förslag gällande tillförordnandet av bondeståndets sekreterare och tiden för avgivande av motioner samt anslag till pensions-inrättningar.

.....

1847/48:IX s 115,179,208,428 o 432

(51)

Fråga om förläggande av nästa riksdag - då det vilande förslaget till representationens ombildning kommer att slutligt prövas - av säkerhetsskäl till annan stad än Stockholm. Elias Fries instämmer men av det skälet att åtgärden skulle leda till riksdagarnas förkortande; för hela landet är våra riksdagars långsamhet odräglig. Vidare tillstyrker han förslag om avgift för vinnande av burskap som borgare. Ytterligare vänder han sig emot "bevillningsgrunden efter matlag och rökar" som obillig och obestämbar. Slutligen motsätter sig Elias Fries förslag om ökad testamentsfrihet för jordegendom.

.....

1847/48:X s 8,21,46,57,212,222,228,356,384 o 396

(52)

Förslag om "mindre räntepersedlars sammansläende" m.m; någon

form av beskattning. Elias Fries betonar nödvändigheten att "konstitutionella samhällsskicket trygghet och bestånd helt och hållet vila på ett strängt iakttagande av de konstitutionella formerna." Han uppehåller sig vid förekomna tvister mellan Upsala universitet och de till detsamma anslagna räntegivare i Gefleborgs län, tvister som gäller frågan om allmogen i Helsingland är skyldig att betala kronotonde till Upsala Akademi eller ej. Elias protesterar mot föreslagna indragning till Kronan av alla enskilda verks och staters lönefonder. Han talar för konstitutionsutskottet såsom det organ som i sista hand bör ha makt att slita tvister inom riksdagen - blir striden ej sliten på laglig väg, tillgriper man självhämdens. "Ingen kan livligare än önska att mina farhågor äro överdrivna, ty Cassandras lott är icke avundsvärd". Ytterligare yttrar han sig i ärende om upphävande av den akademiska jurisdiktionen. Slutligen uttrycker Elias Fries åsikten att anslagna två miljoner erfordras för att bringa våra stridskrafter i fullrustat skick med hänsyn till läget utomlands. Allra sist påpekar han med anledning av förändrad lydelse av ett moment i sockenstämmoförordningen, att ett sammanbindningstcken mellan orden "egendoms" och "förvaltare" bör borttagas, varigenom både språket blir riktigare och meningen klarare. Beslöts att redaktionsfelet skulle rättas.

Förteckningen gjord på Lidingö i juni 2000
 inför Friesmötet i Femsjö
 av Elias Fries'
 barnbarnsbarnbarn
 tidigare riksdagsmannen och hovrättsrådet
 Allan Ekström

